

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. Д.Н. ЦЕКОМИР ВОДЕНИЧАРОВ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

“БЛАГОПОЛУЧИЕ В ТРУДНИ ЖИТЕЙСКИ СИТУАЦИИ”,

С АВТОР ДОЦ. Д-Р ЦВЕТелиНА СТЕФАНОВА МИХАЙЛОВА

ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНАТА СТЕПАН „ДОКТОР НА ПСИХОЛОГИЧЕСКИТЕ НАУКИ”, ОБЛАСТ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ: 3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ, ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ: 3.2. ПСИХОЛОГИЯ

Преди да започна с разглеждане на дисертационния труд и съпътстващите го материали бих искал да споделя приятното усещане, да съм член на уважаемото Научно жури и да оценявам настоящата разработка, защото я намирам за научно значима и обществено полезна. Не е без значение и обстоятелството, че доц. д-р Михайлова е доказан специалист със сериозно научно присъствие в академичните среди и демонстрира интензивна публикационна активност. Бих желал да споделя и личното си отношение към кандидата, защото като колега от Медицинския университет – София, имам професионални наблюдения, които се затвърждават и от представения труд. Да, определено очакванията ми се припокриват, защото доц. д-р Михайлова е компетентен преподавател, отговорен към педагогическата и академична дейност. Научната ѝ кариера е свързана с Факултета по обществено здраве и в годините търпи тайни професионално-ориентирани интереси в областта на „Медицинската педагогика“, „Арт-терапия при деца и подрастващи“ „Психологически подходи в медицинската практика“ при продължаващо обучение на медицински сестри, акушерки и асоциирани медицински специалисти.

Все пак, в качеството си на член на Научното жури, следва да оценявам по-скоро представената научна разработка, а не безспорно доказаните професионални качества на кандидата. В този смисъл, предметът на изследване на дисертацията е изключително актуален. Още в увода, авторката приковава вниманието на читателя с думите: „По време на пандемията с COVID-19 в обществото в продължение на месеци е наложено социално дистанциране –

избягване на срещи с други хора, стремеж хората да са на по-голямо физическо разстояние помежду си, носене на предпазни средства като маски при излизане навън; също така е наложена социална изолация, при която хората първоначално принудително остават по домовете си и излизат навън само, за да отидат на работа, да пазаруват хранителни продукти или лекарства, да разхождат домашни любимци или малки деца, а по-късно е позволено на хората да излизат сами с цел разходка или спортуване". Очевидно, тази ситуация е екстремна за обществото и научното търсене на резултатите от настъпилото извънредно положение е наложително!

В структурно отношение дисертацията напълно отговаря на изискванията, за подобен научен труд. Разработката е в обем от 564 страници, включително списъка с литературата и приложенията. Текстът е 432 страници, а библиографската справка съдържа 1232 източника от които 499 на кирилица и 733 на латиница. Резултатите са представени в 105 таблици и 63 фигури, които са коректно и изчерпателно интерпретирани в текста. Предвид, по-komplицирания характер на дисертациите за ОНС „доктор на науките“, приветствам факта, че авторката е прецизирала композицията на теоретичното и емпиричното съдържание, като извежда хипотезите в началото на разработката, за да определи фокуса на внимание. Все пак, внушителния обем на дисертацията респектира, но при липса на ясна структура е възможно да се разпилее идеята. Подчертавам, че тук доц. д-р Михайлова се справя брилянтно, защото изключително акуратно развива идеята, в рамките на пет основни глави, които ясно кореспондират една с друга, т.е. не се губи логическата свързаност между отделните изследвания, напротив максимално разгръща по хоризонтала и вертикала поставения изследователски въпрос, като същевременно съумява да запази научната и експерименталната хигиена на проучвания проблем.

Изследователските търсения са фиксирани в рамките на една основна и четири работни хипотези, където основната хипотеза предполага, че в трудните житейски ситуации, създадени от пандемията с COVID-19, благополучието (субективно, емоционално, свързано с работата, здравословно, психично, психосоциално) е по-скоро ниско, защото възприеманата заплаха от коронавируса за здравословното състояние (своето, на роднини и близки),

наложената социална изолация и възприета загуба на личен контрол върху ситуацията поражда чест и интензивни негативни емоции, свързани и с трудности във взаимоотношенията и в работата. Съвсем логично, работна хипотеза 1 допуска варианта, че са налице социално-демографски различия по пол, възраст, семейно положение в преживяваното благополучие (субективно, емоционално, семейно, свързано с работата, здравословно, психично, психосоциално) по време на пандемията от коронавирус. Естествено е и поставянето на работна хипотеза 2, според която може да се предположи, че в трудните житейски ситуации, създадени от пандемията с COVID-19, по-често се преживява семейно благополучие, отколкото семейно неблагополучие, макар хората да се притесняват за здравето, благополучието и издръжката на членовете на своето семейство, да се появяват трудности в грижите за домакинството, но от друга страна са налице и предпоставки за допълнително сближаване между членовете на семейството по повод общата опасност и при по-голямата честота на контактите между членовете на семейството при дистанционните работата и учене. Рационално е включена работна хипотеза 3, която допуска, че по време на трудните житейски ситуации, създадени от пандемията с COVID-19, потребителското благополучие се свързва със здравословното и социалното благополучие по такъв начин, че потребителите се насочват към такива стоки и услуги, които могат да съдействат за подобряване или поддържане на добро здравословно състояние, както и допринасящи за благополучието на големи социални групи и обществото. Аналогично, работна хипотеза 4 предполага, че субективната когнитивна преценка за ефективност в трудни житейски ситуации е свързана с преживяване на по-високо благополучие, а чувството за безпомощност го понижава.

Изследователската находчивост и безупречната логичност на поставените от доц. д-р Михайлова хипотези ме задължават да изразя мнение, което в случая е повече от задоволително! Не само, заради семантично издържаните хипотези, но по-скоро заради прецизното им емпирико-статистическо доказване. Да, това е моментът, в който доц. д-р Михайлова доказва, не само поставените научни хипотези, но и себе си, като ерудиран изследовател, притежаващ висока научно-психологическа култура и статистико-аналитични качества. Адмирарам

използваните статистически методи за провеждане на научните изследвания! Богатството на приложените анализи е осезаемо, защото тя прилага, освен дескриптивна статистика, проверка на нормалност на разпределението на данните; Хи-квадрат анализ за сравнения на честотни разпределения; еднофакторен дисперсионен анализ и t-критерий; регресионен и корелационен анализ; измерители на размера на ефекта; факторен анализ; експлораторен факторен анализ; конфирматорен факторен анализ; критерии за годност/адекватност на факторния модел на изходните данни; надеждност и вътрешна консистентност на скала; бал по фактор; буутстрапинг; байезиева статистическа процедура и медиаторен анализ.

Приносният характер на дисертационното изследване е съществено значим, както за научната област, така и за цялото общество, защото основните открития засягат благополучието, като основен фактор, детерминиращ личностния и социален просперитет. Няма да изброявам многобройните приноси на оценяваната от мен разработка, в настоящето становище, защото коректно са представени в автореферата, придружаващ и напълно съответстващ на дисертацията. По-скоро ще акцентирам на факта, че потенциалът на научната разработка е максимално реализиран!

Съпътстващата документация за конкурса съдържа съвместно и акуратно представен доказателствен материал, който отговаря на съответните минимални национални изисквания, за заемане на научната степен "доктор на науките" след успешна защита на дисертационен труд при условията и по реда на ЗРАСРБ.

В заключение, изразявам пред уважаемите членове на Научното жури, своята категорично положителна оценка на представената от доц. д-р Цветелина Михайлова дисертация: „Благополучието в трудни житейски ситуации“, за получаване на научната степен "доктор на науките", в област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.2. Психология.

23.09.2020г.

София

Изготвил становището:.....

/проф. д.м. Цекомир Воденичаров/

STATEMENT
OF PROF. DR. TZEKOMIR VODENICHAROV, SC. D.
OF DISSERTATION WORK
"WELL-BEING IN DIFFICULT LIFE SITUATIONS",
WITH AUTHOR ASSOC. PROF. TSVETELINA STEFANOVA MIHAYLOVA, PH.D.
FOR ACQUISITION OF THE SCIENTIFIC DEGREE "DOCTOR OF PSYCHOLOGICAL
SCIENCES", FIELD OF HIGHER EDUCATION: 3. SOCIAL, ECONOMIC AND LEGAL
SCIENCES, PROFESSIONAL DIRECTION 3.2. PSYCHOLOGY

Before I start reviewing the dissertation and the attached materials, I would like to share the pleasant feeling, to be a member of the esteemed Scientific Jury and to evaluate the present work, because I find it scientifically important and socially helpful. It is significant that Assoc. Prof. Mihaylova is a proven specialist with a serious scientific presence in the academic fields and shows intense publishing activity. I would like to share my attitude towards the candidate because as a colleague from the Medical University - Sofia, I have professional observations, which are confirmed by the work presented. Yes, my expectations overlap, because Assoc. Prof. Mihaylova is a competent teacher responsible for pedagogical and academic activities. Her scientific career is related to the Faculty of Public Health and over the years she has undergone lasting professional-oriented interests in the field of "Medical Pedagogy", "Art Therapy for Children and Adolescents", "Psychological Approaches in Medical Practice" in continuing education of nurses, midwives and associated medical professionals.

However, as a member of the Scientific Jury, I should assess the presented scientific work rather than the indisputably proven professional qualities of the candidate. In this sense, the subject of research of the dissertation is truly relevant. In the introduction, the author captures the reader's attention with the words: "During the pandemic with COVID-19 in society for months imposed social distancing - avoiding meetings with other people, striving to keep people at a greater physical distance between them, wearing protective equipment such as masks when going out; social isolation has also been imposed, in which people are initially forced to stay in their homes and go out only to go to work, buy food or medicine, walk pets or small children, and later allow people to go out alone for a walk or play sports ". This situation is extreme for society and the scientific search for the results of the state of emergency is crucial!

Structurally, the dissertation fully meets the requirements for such scientific work. The work is 564 pages long, including the list of references and appendices. The text is 432 pages, and the bibliographic reference holds 1232 sources, of which 499 in Cyrillic and 733 in Latin. The results are presented in 105 tables and 63 figures, which are correctly and comprehensively interpreted in the text. Given the more complicated nature of the dissertations for "Doctor of Science", I welcome the fact that the author

has refined the composition of the theoretical and empirical content, bringing the hypotheses at the beginning of the development to determine the focus. However, the impressive volume of the dissertation is respected, but in the absence of a clear structure, it is possible to scatter the idea. Emphasize that here Assoc. Prof. Mihaylova does a brilliant job, because she develops the idea extremely accurately, within five main chapters, which correspond to each other, i.e. the logical connection between the individual researches is not lost, on the contrary, it develops the research question posed horizontally and vertically as much as possible, at the same time managing to preserve the scientific and experimental hygiene of the studied problem.

The research searches are fixed within one main and four working hypotheses, where the main hypothesis assumes that in the difficult life situations created by the COVID-19 pandemic, well-being (subjective, emotional, work-related, healthy, mental, psychosocial) is rather low, because the perceived threat of the coronavirus to health (one's own, relatives and friends), imposed social isolation and perceived loss of personal control over the situation generate frequent and intense negative emotions associated with difficulties in relationships and at work. Quite logically, working hypothesis 1 allows the possibility that there are socio-demographic differences in gender, age, marital status in the experienced well-being (subjective, emotional, family, work-related, health, mental, psychosocial) during the coronavirus pandemic. It is also natural to put forward working hypothesis 2, according to which it can be assumed that in difficult life situations created by the pandemic with COVID-19, family well-being is more often experienced than family unhappiness, although people worry about health, the well-being and support of the members of the family, difficulties in the care of the household, on the other hand, there are prerequisites for additional rapprochement between the members of the family regarding the common danger and the greater frequency of contacts between the family members. distance work and study. Hypothesis 3 is rationally included, which assumes that during the difficult life situations created by the COVID-19 pandemic, consumer well-being is linked to health and social well-being in such a way that consumers are directed to such goods and services that can contribute to the improvement or preservation of good health, as well as contributing to the well-being of large social groups and society. Similarly, working hypothesis 4 suggests that subjective cognitive judgment of effectiveness in difficult life situations is associated with experiencing higher well-being, and the feeling of helplessness lowers it.

The research ingenuity and the flawless logic of the hypotheses set by Assoc. Prof. Mihaylova oblige me to express an opinion, which in this case is more than satisfactory! Not only because of the semantically sound hypotheses but rather because of their precise empirical and statistical proof. Yes, this is the moment when Assoc. Prof. Mihaylova proves not only the set scientific hypotheses but also herself, as an erudite researcher with high scientific-psychological culture and statistical-analytical qualities. Admire the statistical methods used to conduct research! The richness of the applied analysis is obvious because it applies, in addition to descriptive statistics, verification of the normality of the data distribution; Chi-square analysis for

comparisons of frequency distributions; one-way analysis of variance and t-test; regression and correlation analysis; effect size meters; factor analysis; exploratory factor analysis; confirmatory factor analysis; criteria for suitability/adequacy of the factor model of the initial data; reliability and internal consistency of scale; factor score; bootstrapping; Bayesian statistical procedure and mediator analysis.

The contributing nature of the dissertation research is essential both for the scientific field and for the whole society, because the main discoveries concern well-being, as a major factor deciding personal and social well-being. Will not list the numerous contributions of the work I am assessing in this opinion, because they are correctly presented in the abstract, going with and fully corresponding to the dissertation. Rather, I will emphasize the fact that the potential of scientific development is maximally realized!

The attached documentation for the competition contains conscientiously and accurately presented evidence, which meets the relevant minimum national requirements for holding the scientific degree "Doctor of Science" after successful defence of a dissertation under the terms and conditions of Law for the development of the academic staff in the Republic of Bulgaria.

In conclusion, I express to the esteemed members of the Scientific Jury my categorically positive assessment of the dissertation presented by Assoc. Prof. Tsvetelina Mihaylova: "Well-being in difficult life situations", for acquiring a degree of "Doctor of Science" in the field of higher education: 3. Social, economic and legal sciences, Professional field: 3.2. Psychology.

23.09.2020

Sofia

Jury member:.....

(Prof. Dr. Tzekomir Vodenicharov, Sc. D.)